

МІСЦЕ АНАЛІТИКИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ

ПОЛІТІКІНА Інна, здобувач вищої освіти групи Б4/1

спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація: Розкрито сутність і значення аналітики в системі забезпечення якості аудиторських послуг. Обґрунтовано, що аналітичні процедури є ключовим інструментом підвищення достовірності аудиторських висновків і формування професійного судження. Показано, що поєднання аналітичного мислення з використанням цифрових технологій сприяє зміцненню довіри до результатів аудиту та підвищенню його ефективності.

Ключові слова: аналітика, аудит, якість аудиторських послуг, аналітичні процедури, професійне судження, цифрові технології, ризики.

На сучасному етапі розвитку професійного аудиту роль аналітичних процедур у системі забезпечення якості аудиторських послуг визнається однією з ключових умов надійності висновків аудитора. Аналітика виступає не лише як технічний інструмент — порівняння показників чи аналіз коефіцієнтів — а як механізм формування професійного судження, що ґрунтується на розумінні бізнес-середовища, характеру господарської діяльності клієнта та галузевих тенденцій. У межах стандартів аудиту вона передбачена, зокрема, як обов’язковий елемент планування.

Аналітичні процедури відіграють роль на кількох стадіях аудиту: на початку — з метою оцінки ризиків суттєвого викривлення, в середині — як засіб отримання аудиторського доказу в рамках тестування, і наприкінці — як засіб завершального огляду узгодженості фінансової інформації. Такий багатофазовий підхід дозволяє не лише зменшити витрати на тестування деталей, а й підвищити ефективність аудиту шляхом великомасштабного аналітичного охоплення.

У контексті забезпечення якості аудиту основне значення має не просто застосування аналітики, а її адекватність: оцінка достовірності та релевантності даних, коректне формування очікувань, критичне ставлення до результатів і, за потреби, додаткові процедури підтвердження. Наприклад, стандарт наголошує: «Аудитор повинен розуміти бізнес-середовище клієнта та галузь, щоб розвинути обґрунтовані очікування». У тих випадках, коли аналітика застосовується лише

як формальна вимога — без глибинного аналізу чи чіткого професійного судження — вона не сприяє підвищенню якості аудиту.

З огляду на вітчизняну практику, можна виділити кілька викликів. По-перше, ще існує дефіцит професійних навичок у застосуванні сучасних аналітичних підходів — багато аудиторських фірм фокусуються на стандартних процедурах, не розвиваючи аналітичну культуру. По-друге, бракує відповідної технологічної бази: великі набори даних, інтеграція нефінансової інформації, візуалізація ризиків — все це залишається поза масовим застосуванням. Внаслідок цього аналітика часто використовується як «галочка», а не як інструмент підвищення якості.

З іншого боку, розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для аналітики в аудиті. Використання інструментів на кшталт машинного навчання, візуалізаційних платформ, автоматизованого аналізу великих масивів даних дає змогу аудиторам швидше й ефективніше виявляти незвичні відхилення і потенційні ризики. Це, в свою чергу, підсилює якість аудиторської роботи, якщо аудитор здатен коректно інтерпретувати отримані результати в контексті діяльності клієнта і галузі.

Однак технологічні інновації не можуть замінити судження аудитора: саме критичне мислення, здатність виявити причинно-наслідкові зв'язки, розуміння впливу зовнішнього середовища — усе це залишається незамінним. У випадках, коли аналітичні процедури виконуються лише механічно — без глибокого аналізу, взаємодії з іншими процедурами, без порушення професійного скептицизму — ризик невиявлення суттєвих викривлень суттєво зростає.

Аналітика також відіграє важливу роль у системі управління ризиками аудиту. З її допомогою аудитор може виявляти потенційні зони викривлення звітності, зрозуміти логіку зміни показників і сформулювати план підтверджуючих процедур з урахуванням рівня ризику. Це сприяє більш ефективному розподілу ресурсів аудиту — увага фокусується на тих ділянках, де аналітика показала невідповідність очікуванням або наявність аномалій.

Особливе значення набуває аналітика під час формування аудиторського висновку. Вона допомагає забезпечити зв'язок між отриманими доказами і професійним судженням аудитора, роблячи аудиторський звіт більш обґрунтованим та переконливим для користувачів фінансової звітності. Коли аналітичні результати представлено у звіті у вигляді логічного обґрунтування — це сприяє підвищенню довіри до аудиторської думки.

Аналітика займає центральне місце в системі забезпечення якості аудиторських послуг. Вона поєднує професійні знання аудитора, логіку його мислення, якісні дані та технологічні засоби. Без належного застосування аналітики неможливо говорити про високу якість аудиторської роботи. Одночасно, її ефективність залежить від кваліфікації аудитора, технологічної бази, культури організації та характеру процедур. У контексті України розвиток аналітичної культури, підвищення кваліфікації аудиторів та активне впровадження цифрових рішень мають бути серед ключових завдань професійної спільноти.

Література:

1. Public Company Accounting Oversight Board. Analytical Procedures [Електронний ресурс]. — PCAOB, 2024. — Режим доступу: <https://pcaobus.org/oversight/standards/archived-standards/pre-reorganized-auditing-standards-interpretations/details/AU329> (дата звернення: 18.09.2025).

2. Analytical procedures (finance auditing) [Електронний ресурс] // Wikipedia, the free encyclopedia. — Wikimedia Foundation, 2024. — Режим доступу:

https://en.wikipedia.org/wiki/Analytical_procedures_%28finance_auditing%29 (дата звернення: 18.09.2025).

Abstract: *The paper reveals the essence and importance of analytics in the system of ensuring the quality of audit services. It is substantiated that analytical procedures serve as a key tool for enhancing the reliability of audit opinions and forming professional judgment. It is shown that the combination of analytical thinking and digital technologies contributes to strengthening confidence in audit results and improving their effectiveness.*

Keywords: *analytics, audit, quality of audit services, analytical procedures, professional judgment, digital technologies, risks.*

*Науковий керівник – ДУБІНІНА Марина,
д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*